

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) และเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากความเหมาะสมและความสอดคล้องต่อวัตถุประสงค์ของการวิจัย รวมทั้งเป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วม การวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิด้วยการใช้การประชุมกลุ่ม และแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิ เพื่อการสังเคราะห์ข้อมูล โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. พื้นที่เป้าหมายในงานวิจัย
2. ผู้ให้ข้อมูล
3. หน่วยและระดับในการวิเคราะห์

พื้นที่เป้าหมายในงานวิจัย

กระบวนการศึกษาโครงการ“การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดสกลนคร” ครั้งนี้ ศึกษาผ่านการเลือกกรณีศึกษาตัวแบบวิสาหกิจ โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive) ที่คณะผู้วิจัยพิจารณาจากความเหมาะสมและความสอดคล้องต่อวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้คณะผู้วิจัยเลือกศึกษาตัวแบบวิสาหกิจชุมชนที่ทำการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมคราม เพื่อนำมาเป็นต้นแบบในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามโครงการการวิจัย โดยสาเหตุที่ทางคณะผู้วิจัยเลือกกลุ่มวิสาหกิจที่ผลิตผ้าย้อมครามมาเป็นกลุ่มกรณีศึกษาเพื่อพัฒนาต้นแบบในโครงการการศึกษาวิจัย ก็เนื่องจากเหตุผล 2 ประการสำคัญ คือ

1. ผลิตภัณฑ์ผ้าครามถือได้ว่าเป็นผลิตภัณฑ์ประจำถิ่นของเขตพื้นที่สกลนคร โดยเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทรงคุณค่าทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมทำให้การผลิตผ้าครามได้รับความสนใจในการผลักดันให้เป็นผลิตภัณฑ์หลักของจังหวัด โดยมีการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาในลักษณะต่าง ๆ ต่อเนื่องมาเป็นลำดับ

2. ปัจจุบันความต้องการผ้าย้อมครามในตลาดมีมากขึ้น และมีแนวโน้มการเติบโตที่ดี เนื่องจากสินค้าเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำจากธรรมชาติ ไม่มีสารพิษเจือปนทำให้เป็นที่ต้องการ โดยเฉพาะในตลาดต่างประเทศที่มีความเข้มงวดในเรื่องวัสดุธรรมชาติหรือ สินค้าบริโภคที่ปราศจากสารพิษ สารเคมี โดยเฉพาะข้อมูลด้านการตลาดเป็นเหตุผลสำคัญที่ควรแก่การศึกษา เนื่องจากข้อมูลด้านการตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมคราม พบว่ามูลค่าของผลิตภัณฑ์ที่ทำจากผ้าทั้งหมด สามารถสร้างรายได้ให้กับจังหวัดสกลนครในปี 2548 ประมาณ 200 ล้านบาท โดยมาจากผลิตภัณฑ์จากผ้าครามประมาณ 70 ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นกว่าร้อยละ 35 ของมูลค่ารายได้ทั้งหมดที่มาจากผลิตภัณฑ์ที่เป็นผ้าที่ผ่านมาผลิตภัณฑ์ของผ้าย้อมครามจะประกอบด้วยผ้าผืนและผลิตภัณฑ์ที่เป็นส่วนประกอบของเครื่องแต่งกายและของตกแต่งบ้านต่างๆ สำหรับช่องทางการจัดจำหน่ายส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 90 จะจำหน่ายภายในประเทศและอีกร้อยละ 10 จะจำหน่ายในต่างประเทศ โดยมีประเทศญี่ปุ่น และประเทศอังกฤษ

จากสาเหตุสำคัญ 2 ประการข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงเลือกที่จะเข้าไปดำเนินการศึกษากลุ่มวิสาหกิจผู้ผลิตผ้าย้อมครามของจังหวัดสกลนคร โดยเลือกกรณีศึกษาจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตผ้าย้อมครามที่ประสบผลสำเร็จ และมีชื่อเสียงในการดำเนินกิจการของจังหวัดสกลนคร 2 แห่ง คือ 1. กลุ่มทอผ้าย้อมครามบ้านถ้ำเต่า และ 2. กลุ่มทอผ้าย้อมครามบ้านพันนา ซึ่งกลุ่มวิสาหกิจทั้งสองกลุ่มได้รับเลือกให้เป็นผู้ผลิตผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ของประเทศระดับ 5 ดาว ที่แสดงถึงมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) ที่กำหนดระดับสินค้า (Product level) ว่าเป็นสินค้าที่มีคุณภาพมาตรฐานและมีศักยภาพในการส่งออกตลอดทั้งกลุ่มผู้ผลิตทั้ง 2 แห่งยังได้รับรางวัลและประกาศเกียรติคุณในการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมครามจากหลากหลายหน่วยงาน ซึ่งจากผลการดำเนินงานและมาตรฐานรางวัลต่างๆที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตผ้าย้อมครามทั้ง 2 แห่งได้รับ ผู้ศึกษาวิจัยคาดหวังอย่างยิ่งว่าหากสามารถถอดปัจจัยที่ส่งเสริมการดำเนินกิจการให้ประสบผลสำเร็จ และแนวทางการดำเนินกิจการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตผ้าย้อมครามทั้ง 2 แห่งได้ จะทำให้เกิดตัวแบบแนวทางการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ให้ประสบผลความสำเร็จและสามารถนำตัวแบบการดำเนินการที่ได้ดังกล่าว ไปเป็นต้นแบบของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแห่งอื่นๆต่อไปในอนาคต

ผู้ให้ข้อมูล

คณะผู้วิจัยจึงเลือกวิสาหกิจชุมชนที่ทำ/ผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมคราม เป็นตัวอย่างในการศึกษาการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดสกลนครในครั้งนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

1.1 ผู้นำในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนั้นๆ ในส่วนของเงื่อนไขในการเกิดขึ้น และการจัดการ

1.2 สมาชิกในระดับที่มีอำนาจในการตัดสินใจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนั้นๆ หน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง กับ การส่งเสริม/สนับสนุน ให้เกิดวิสาหกิจชุมชน และ/หรือ ในการสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนในเรื่องต่างๆ

2. ผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนนี้จะมองถึงบริบทแวดล้อมของชุมชนวิสาหกิจชุมชนนั้นๆ ว่ามีบริบทแวดล้อมเป็นอย่างไร เช่น ผู้ให้ข้อมูลบริบทชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้รู้ในความรู้/ภูมิปัญญาพื้นบ้าน ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับวิสาหกิจชุมชน

หน่วยและระดับในการวิเคราะห์

หน่วยในการวิเคราะห์

งานวิจัยครั้งนี้เน้นศึกษาถึงบริบท เงื่อนไข วิธีการจัดการ ของวิสาหกิจชุมชน ต้นแบบในจังหวัดสกลนคร(กรณีศึกษาวิสาหกิจผู้ผลิตผ้าอ้อมคราม กลุ่มทอผ้าอ้อมครามบ้านถ้ำเต่า และกลุ่มทอผ้าอ้อมครามบ้านพันนา) ดังนั้นหน่วยในการวิเคราะห์จึงเป็น วิสาหกิจชุมชน ในฐานะหน่วยในการผลิต ที่อิงกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้าง/ผลิต ผลิตภัณฑ์ตามทุนทางวัฒนธรรมที่ชุมชนของตนเองมี

ระดับการวิเคราะห์

งานวิจัยครั้งนี้แบ่งระดับการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ระดับของวิสาหกิจชุมชนแต่ละแห่ง ว่าแต่ละกลุ่มมีการสร้างขึ้นมาจากเงื่อนไข และบริบทแบบใด รวมไปถึงมีการจัดการอย่างไร

2. ระดับความร่วมมือระหว่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชน หรือระหว่างวิสาหกิจชุมชน กับหน่วยงานต่างๆ ภายนอกว่ามีหรือไม่ และเป็นอย่างไร รวมทั้งวางอยู่บนเงื่อนไขใด และเหตุใดวิสาหกิจชุมชนถึงเลือกเข้าร่วม หรือไม่เข้าร่วม

3. ระดับโครงสร้างอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมือง เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ทางโครงสร้างในระหว่างกลุ่มที่มีความสัมพันธ์ทางการผลิตต่างกัน เช่น มีระดับความร่วมมือระหว่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มากกว่าหรือน้อยกว่ากลุ่มอื่นๆ ทำให้มีความสามารถในการจัดการ รวมไปถึงความสามารถในการหาตลาดเพื่อรองรับที่แตกต่างกัน เป็นต้น